

FYLKESMANNEN I SØR - TRØNDELAG MILJØVERNDELINGEN

RAPPORT

6-1984

SKJØTSELSPLAN FOR GAULOSEN NATURVERNOMRÅDER
I TRONDHEIM OG MELHUS KOMMUNER.
SØR-TRØNDELAG FYLKE.

FAGGRUPPE:

- FISK
- KART OG DATA
- NATURVERN, FRILUFTSLIV
- VANN, AVLØP, RENOVASJON
- VILT

TRONDHEIM

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG
MILJØVERNAVDELINGEN

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG
Miljøvernavdelingen

Devegj-nr. 7/9

**SKJØTSELSPLAN FOR GAULOSEN NATURVERNOMRÅDER
I TRONDHEIM OG MELHUS KOMMUNER.
SØR-TRØNDELAG FYLKE.**

SKJØTSELPLAN FOR GAULOSEN

		SIDE
0.1	INNLEDNING	1
0.2	VERNEPLANEN	1
0.3	EIERFORHOLD	2
1.	<u>LITT HISTORIKK</u>	3
2.	<u>BRUKSRESTRIKSJONER IFØLGE FREDNINGSBESTEMMELSENE</u>	4
3.	<u>KONKRETE FORSLAG TIL SKJØTSEL OG BRUK AV OMRÅDET</u>	5
3.1	Informasjon	6
3.2	Reparasjon av drengs- og kloakkledninger	6
3.3	Grusopptak	6
3.4	Adkomst til området, parkering	7
3.5	Ferdse	7
3.6	gãtbruk	8
3.7	Friluftsliv, sport	8
3.8	Gjerding	9
3.9	Beiting	9
3.10	Landskapspleie	9
3.11	Rydding	9
3.12	Vegetasjonsmessig skjøtsel	10
4.	<u>ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV SKJØTSELPLANEN</u>	11
	ENGANGSINVESTERINGER OG ÅRLIGE UTGIFTER TIL SKJØTSEL	
5.	<u>DISPENSASJONER</u>	13
6.	<u>SKJØTSELPLANENS TIDSRAMME OG GJENNOMFØRING</u>	14

0.1 INNLEDNING

Gaulosen i Melhus og Trondheim kommuner er en av de få større elveosser i Sør-Norge som ikke er utbygd til havn, industri eller lignende formål. Den vedtatte verneplan skal konservere dette elveløpet landskapsmessig i den grad dette er naturlig, samtidig som spesielle ornitologiske og botaniske verneobjekter gis spesielt sterkt vern innenfor et avgrenset område.

Det er knyttet mange, delvis betydelige økonomiske interesser til Gaulosen. For å avklare bruksspørsmålene før verneplanen ble vedtatt, utarbeidet tidl. naturvernkonsulent Ola A. Skauge et forslag til skjøtselplan for området som ble levert 1. februar 1983.

I fredningsbestemmelsene, pkt. VIII, heter det:

"Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvarende med fredningsformålet. Det kan utarbeides skjøttselplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltakene."

Forvaltningsmyndigheten for Gaulosen naturvernområder er fylkesmannen i Sør-Trøndelag (jf. fredningsbestemmelsene pkt.X).

Den foreliggende skjøtselplan er utarbeidet av konsulent Olav Nord-Varhaug og bygger i hovedsak på Skauges forslag. En del endringer er imidlertid gjort på bakgrunn av at områdets avgrensning ble noe mindre og fredningsbestemmelsene ble noe strengere enn det utkast Skauge baserte sitt skjøtselplanforslag på.

Denne nå foreliggende skjøtselplan berører i hovedsak bare de konsekvenser fredningen vil få for de næringsmessige interesser i området. Det vil være nødvendig å utvide denne planen senere bl.a. med tanke på vegetasjonsmessig skjøtsel, landskapspleie m.m. Arbeid med dette er allerede igangsatt.

0.2 VERNEPLANEN

Som ett av 20 områder i Verneplan for våtmarksområder i Sør-Trøndelag fylke ble Gaulosen naturvernområder opprettet ved kgl.res. av 23. des. 1983.

Gaulosen naturvernområder omfatter

- a) Leinøra naturreservat
- b) Gaulosen naturreservat
- c) Gaulosen landskapsvernområde

Grensene for områdene går fram av kart over "Gaulosen naturvernområder" i målestokk 1:5000, datert Miljøverndepartementet april 1983.

Områdene dekker tilsammen et areal på ca. 2450 da hvorav ca. 2245 da er vannareal.

Det er verdt å merke seg at grensene er lagt slik at en ikke i for stor grad skal legge restriksjoner på bruk av landskapet ovenfor - utenfor elvebredden og fjæreområdene. I utgangspunktet ville det ha vært ønskelig med visse begrensninger p.g.a. landskapsforholdene, men dette ble frafalt på et tidlig stadium for å minske problemene for de som blir berørt av verneforslaget. Unntakene her er Leinøra og strandengene.

0.3 EIERFORHOLD

På Øysandsida (Melhus kommune) eies elva og elvebredden av Øye sameie. Det er ialt 16 brukere i dette sameie. Formann pr. dato er Sturla Fossum.

I Melhus er følgende gnr/bnr berørt: 1 (Øye sameie), 1/16 og 1/19.

På Leinstrandsida (Trondheim kommune) er det enkeltbruk som har eiendommer til elva.

Følgende gnr/bnr i Trondheim er berørt: 154/1; 154/2; 154/5; 218/1, 3, 4; 219/1; 219/2; 219/3; 219/4; 220/1; 220/4; 221/1; 221/2 og 222/1.

1. LITT HISTORIKK

Ved Sundet var det inntil ca. år 1800 et ferge- eller fløtningssted for trafikken nordover til Byneset og Trondheim. "Gamle Kongevei" er fremdeles i bruk som grenda- og gårdsvei. Det har gått leirras eller leirfall på nordsida (Bynes- og Leinstrandsida) gjentatte ganger (1831 - 1848 - 1865 - 1928). Elva er i dag forbygd på nordsida. Elva graver mot nord langs Leinstrand (Leinøra) og Byneslandet. Vassføringa kan være svært stor, det vet en fra mange store skadeflommer i Gaula de seneste hundre åra, sist i 1940. Det typiske for Gaula er at sensommer- og høstflommene er de kraftigste og farligste. Dette indikerer at selv om elva skulle bli regulert, vil en ikke ha noen flomgaranti. Det er derfor nødvendig å ha flom- og rasfare i mente også ved utarbeidelse av skjøtselplanen.

Gaula fører mye grus. I elveløpet fra Lundamo og nedover tas det i dag betydelige mengder, og i selve utløpet inklusive Leinøra tas det opp grus hvert år for betydelige beløp.

Det hevdes fra grunneiere at grustakinga i osen har stabilisert elveløpet og minsket faren for graving og skade av forbygninger. Dette antas å være riktig. Det vil derfor ikke bare være et spørsmål om grustaking eller ikke innenfor rammen av problemet økonomi - naturvern, men også ut ifra et legitimt behov for sikring av elva.

Gaula er ei rik lakseelv. For å unngå forstyrrelser av oppgangen av laks og sjøaure er det fastlagt begrensninger på grustaking. Laksefisket har spilt og spiller fortsatt en betydelig økonomisk rolle. Mens grunneierne tidligere drev aktivt med notfiske, er det i dag inntektene av sportsfiske som er den betydeligste inntektskilden.

Eldre kart viser at elveløpet har endret seg betydelig bare i løpet av noen tiår. Dette vil fortsette til tross for grushenting i elveosen. Leinøra er i dag bevokst med tindved der hvor grusen ikke er tatt ut. Leinøra naturreservat ble opprettet p.g.a. tindvedskogen. Forholdene endrer seg, og mens tindvedskogen i Leinøra naturreservat i dag tydelig lider av sterk konkurranse med or og selje, har tindveden etablert seg på Storøra og på sandvollen ved strandengene (Gaulosen naturreservat).

Opphopingen av sand og slam utenfor Storøra har gått raskt og vil sikkert fortsette.

I perioden omkring 1950 ble det bygd hytter ved Gaulosen på Øysandsida. Hytteeierne har benyttet strandenga til friareal, adkomst, båtopplagsplass m.v.

2. BRUKSRESTRIKSJONER IFØLGE FREDNINGSBESTEMMELSENE

I tabell I er opplistet de bruksrestriksjoner eller "0-virkninger" fredningsbestemmelsene har for ulike tiltak og interesser.

De restriksjoner som er anført er utførligere beskrevet i fredningsbestemmelsene og i denne skjøtselplanen.

Bestemmelsene for "reservat" i tabellen gjelder både Gaulosen naturreservat og Leinøra naturreservat hvis annet ikke er angitt.

Tabell I. Bruksrestriksjoner ifølge fredningsbestemmelsene.

Aktivitet/interesse	Restriksjoner/begrensninger			
	landskapsvernområde		grunneiere	reservat
	grunneiere	andre		
FERDSEL				
til fots	ingen	ingen	forbud Storøra i tidsrommet 1.4.-1.7.	forbud Storøra i tidsrommet 1.4.-1.7.
motorisert ferdsel på land	kun i næringsvirksomhet	forbud	tillatt kun i næringsvirksomhet	forbud
til vanns	fartsbegrensning (10 knop)	fartsbegrensning (10 knop) unødv. trafikk forbudt	tillatt kun i næringsvirksomhet	motorisert ferdsel forbudt
fortøyning, opplag og sjøsetting på båt	ingen	som før fredning hvis båtrett/strandrett	forbud	forbud
JAKT, FANGST	forbud	forbud	forbud	forbud
FISKE	ingen	ingen hvis fiskerett	ingen (*)	ingen hvis fiskerett (*)
BEITE, SLÅTT	ingen	-	ingen	-
BAR- OG SOPPSANKING	ingen	ingen	ingen (*)	ingen (*)
CAMPING, TELTSLAGNING	forbud	forbud	forbud	forbud
GRUSOPPTAK	forbud på land og ned til 1 m under midlere høyvannstand	forbud	forbud (med unntak)	forbud

(*) ferdselsforbud på Storøra i tidsrommet 1.4.-1.7.

3. KONKRETE FORSLAG TIL SKJØTSEL OG BRUK AV OMRÅDET

3.1 Informasjon

Området er merket og skiltet sommeren 1984. Opplysningsskilt må oppsettes ved Gaulosen på strategiske steder. Det må utarbeides en opplysningsfolder om Leinøra naturreservat, Gaulosen naturreservat og Gaulosen landskapsvernområde, tatt i betraktning den sentrale beliggenheten området har, med badestrand som nærmeste nabo, hytter umiddelbart ned til området og med en raskt tiltakende besøksfrekvens på Leinøra.

Det kan også være aktuelt å foreta en bedre skilting av ilandstigningsforbud på Storøra og fartsbegrensninger på 10 knop i landskapsvernområdet.

3.2 Reparasjon av dreng- og kloakkledninger

Reparasjon av drenggrøfter og kloakkgrøfter fra eksisterende boliger vil kunne bli aktuelt. Slike tiltak bør fortrinnsvis foregå på sensommeren, og forutsetter at grunneierne det gjelder tar kontakt med forvaltningsmyndighetene i hvert enkelt tilfelle. Arbeidet utføres så skånsomt som mulig, og det skal ryddes skikkelig etter at arbeidet er utført. Dette påhviler den/de enkelte grunneier/e (jf fredningsbestemmelsene, pkt. VI.3).

3.3 Grusopptak

Det har tidligere blitt tatt noe grus til "husbruk" av grunneierne i Øye sameie innenfor grensene i Gaulosen naturreservat.

Grus til "husbruk" kan fortsatt tas under midlere høyvannstand på sted godkjent av forvaltningsmyndighetene (jf vernebestemmelsen, pkt. VI.6).

Uttaket kan være inntil 40 m^3 årlig i gjennomsnitt, og ikke noe år over 80 m^3 . Det vil ikke bli gitt tillatelse til uttak av grus på Storøra.

Nødvendig ferdsel med traktor med henger og lasteapparat tillates gjennom reservatet ved slikt grusopptak.

Ved opptaking av grus i osen utenfor Leinøra kan Øye sameie lagre grus innenfor vernegrensene for landskapsvernområdet sør for grensepkt. 2-4 i Leinøra naturreservat.

Gnr/bnr 154/1 (John Wanvik) kan ta ut grus til "husbruk" på egen eiendom, etter at forvaltningsmyndighetene er varslet. Utover dette gis det ikke adgang til å ta ut grus på selve Leinøra.

Ved opptaking av grus i elveleiet ved Storøra utenfor Gaulosen naturreservat antar en at dette kan skje enten fra båt eller

ved bruk av slepebane. Det siste alternativet betinger lagring på den nordlige elvebredden (Byneslandet). De innretninger som måtte være nødvendig for dette arbeidet må kunne monteres. Ved endringer i måten grus tas på i retning av større anlegg eller innretninger vil dette måtte vurderes og eventuelt godkjennes av naturvernmyndighetene.

I fredningsbestemmelsene, pkt. V.4.b. gis det tillatelse til

"Opptaking av grus og sand når dette foregår i tidsrommet 1. sept. - 1. mai, og dette skjer i den del av elveløpet som ligger 1 m under vanlig flomål. Opplag og transport av grus på Leinøra skjer etter nærmere overenskomst mellom grunneiere og forvaltningsmyndighetene."

Med "1 m under vanlig flomål" menes 1 meter (vertikalt) under midlere høyvannstand.

3.4 Adkomst til området, parkering

Adkomst til Gaulosen naturreservat vil i hovedsak skje langs de eksisterende veger på Øysanden.

Motorisert ferdsel innenfor reservatet er forbudt. Det vil derfor være et behov for en plass hvor en kan parkere biler utenfor reservatet.

Det vil bli forsøkt å få i stand avtaler mellom forvaltningsmyndighetene, grunneierne og Melhus kommune som omfatter vegvedlikehold, samt opparbeidelse og vedlikehold av parkeringsplass.

Motorisert ferdsel til Leinøra er belagt med bompenger som skulle dekke nødvendig vedlikehold.

Parkering på Leinøra må skje utenfor vernegrensene.

3.5 Ferdsel

Motorisert ferdsel knyttet til næringsvirksomhet innenfor Leinøra naturreservat er tillatt (jf fredningsbestemmelsene, pkt. VI.7).

Veien på Leinøra må vurderes stengt med låsbar bom ved grensa for landskapsvernområdet.

Innenfor Gaulosen naturreservat tillates nødvendig motorisert ferdsel for opptak av grus som angitt i pkt. 3.3 i denne skjøtselplanen.

En antar at eierene i Øye sameie forøvrig har lite behov for motorferdsel i næringsøyemed på strandengene.

All ferdsel er forbudt på Storøra fra 1. april til 1. juli.

All motorisert ferdsel til vanns, inkludert bruk av modellbåter og modellfly, unntatt i forbindelse med næringsvirksomhet er forbudt i naturreservatene.

All motorisert ferdsel på land er forbudt i landskapsvern-området bortsett fra nødvendig transport i forbindelse med grusopptak.

All unødvendig motorisert ferdsel til vanns er forbudt i landskapsvernområdet, d.v.s. all motorisert ferdsel unntatt i forbindelse med ferdsel til og fra båt plass/bøye, gjennomfart gjennom området og ferdsel i forbindelse med næringsvirksomhet inkl. lovlig fiske.

I landskapsvernområdet er det en fartsbegrensning til vanns på 10 knop.

3.6 Båtbruk

Sjøsetting og opplag av båter skal foregå utenfor verne- og fredningsområdet. Slik virksomhet vil altså ikke bli tillatt verken på Leinøra eller innenfor Gaulosen naturreservat. Det blir ikke anledning til oppsetting av naust innenfor verne- eller fredningsgrensene. Ved hyttekolonien på Øysandsida er reservatgrensen (grensepkt. 7 og 8, jf kart) lagt slik at det er plass for båter mellom grensen og eiendommen 1/12. Eventuell bruk av dette området og området øst for eiendommen 1/17 antas en må skje etter nærmere avtale mellom hytteeierne og Øye sameie.

Utlekking av båt i bøye i nåværende omfang i landskapsvern-området antas ikke å kollidere med vernebestemmelsene (jf bestemmelsenes pkt. V.4.a).

I landskapsvernområdet er det en fartsbegrensning til vanns på 10 knop. Dette medfører bl.a. at vannskisport ikke kan drives.

3.7 Friluftsliv, sport

Osområdet er ikke benyttet til rekreasjon i større målestokk annet enn unntaksvis på de helt sjeldne og store sommerdagene. Fartsbegrensningene for båter i elveosen utelukker bruk av vannski, men vil for øvrig neppe medføre problemer av noe omfang. For noen år siden ble det etablert en treningsbane for fotball innenfor det foreslåtte reservatet. Denne virksomheten har opphørt. Rester etter mål o.l. må fjernes ved engangsryddingen.

Leinøra er i stadig sterkere grad benyttet til rekreasjon. Det er bilvei ut på øra. Publikum vil måtte sette igjen bilen utenfor vernegrensen ved bruk av området.

Strandengene på Øysandsida er mye brukt til bilkjøring og parkering i forbindelse med rekreasjon. All motorisert

ferdsel innenfor verneområdene vil nå bli forbudt.

Camping, teltslagning og oppsetting av kamouflasjennretninger for fotografering er forbudt.

3.8 Gjerding

Motorisert ferdseil på strandengene er et stort problem i Gaulosen naturreservat.

Dersom ikke et aktivt informasjonsopplegg eller andre tiltak resulterer i at denne type trafikk opphører, kan det være nødvendig med en ganske enkel inngjerding av strandengene i Gaulosen naturreservat. I dette gjerdet bør tilsammen fire grunder plasseres (nødvendig for henting av grus til husbruk, gjennomgang av publikum, rydding m.v.). Et visst vedlikehold må påregnes.

På Leinøra kan det bli nødvendig å sette opp en bom for å hindre uønsket bilkjøring m.v. innenfor verneområdet.

3.9 Beiting

Beite på strandengene er ikke pålagt restriksjoner. Oppsetting av gjerder (elektriske) for beitedyr vil i nødvendig utstrekning som før påhvile grunneiere - hytteeiere, i den grad det ikke er naturlig å benytte eventuelle gjerder oppsatt av naturvernmyndighetene.

3.10 Landskapspleie

Det må vurderes om en skal foreta noe landskapspleie i Leinøra naturreservat for å reparere sår etter uskånsomt grusopptak. Dette blir ikke nærmere vurdert i denne skjøtselplan, men kan bli aktuelt å ta med ved revidering av denne.

På Storøra er det også noen hull etter tidligere grusopptak som det kan være aktuelt å fylle igjen.

I verneområdet for øvrig vil det ikke være nødvendig med særskilte større tiltak innen landskapspleie, men det må regnes med årlige omkostninger for rydding. Ved stor vannstand (springflo eller vår-/høstflom) vil det bli liggende drivved, søppel, plast o.s.v. langs elvebredden og på strandenga.

3.11 Rydding

For reservatenes del vil den årlige skjøtselen i hovedsak innskrenke seg til rydding av området. Det kan inntre uforutsette ting som fordrer spesielle tiltak, men en anser det lite tjenlig å drøfte slike eventualiteter i en skjøtselplan.

Hvert år regner en med at det må foretas en "generalrydding" i

månedsskiftet april-mai, eventuelt senere på våren avhengig av flomsituasjonen det enkelte år.

Engangsrydding må foretas i første rekke på Leinøra, hvor bl.a. bilvrak, vrak av anleggsmaskiner/maskindeler må samles og fjernes.

Rester etter fotballbane på strandenga i Gaulosen naturreservat må fjernes.

3.12 Vegetasjonsmessig skjøtsel

Et opplegg for vegetasjonsmessig skjøtsel av strandengene og tindvedforekomstene vil bli utarbeidet senere.

4. ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV SKJØTSELPLANEN

ENGANGSINVESTERINGER OG ÅRLIGE UTGIFTER TIL SKJØTSEL

Fra grunneiere i Øye sameie og en del av eierne på nordsida (Byneset og Leinstrand) er det varslet erstatningskrav bl.a. grunnet fredningsbestemmelsenes restriksjoner på grustaking på Leinøra og Storøra og reglen om at grus bare skal tas 1 m under midlere høyvannstand.

Disse eventuelle erstatningskravene skal av naturlige årsaker ikke berøres her. Skjøtselplanen kan forhåpentligvis avklare nærmere hvilke praktiske konsekvenser og reelle virkninger restriksjonene vil få.

EngangstryddingBilvrak, maskiner m.v. på Leinøra

Arbeidstimer 20 timer a kr. 70	kr. 1.400,-	
Transport, maskinleie	" 2.500,-	

Demontering av lysmast

Arbeidstimer, spesialmannskap m/utstyr i 20 timer 20 t a kr. 200,-	" 4.000,-	
Transport	" 1.500,-	

Engangstrydding strandene inkl. fotballmål

20 t a kr. 70,-	" 1.400,-	
Transport	" 1.000,-	11.800,-

Oppsetting av gjerde naturreservatet

med nødvendige grunder og overganger for persontrafikk.

Gjerde a kr. 80,- pr. m. 450 m	" 36.000,-	
4 grunder og overganger kr. 2.000,- x 4	" 8.000,-	
Låsbar bom på Leinøra	" 2.500,-	46.500,-
		58.300,-

Utarbeidelse av folder		15.000,-
Utarbeidelse av informasjonsskilt		5.000,-

78.300,-
=====

Årlige utgifter

Rydding 40 t a kr. 70,-	kr. 2.800,-
Vedlikehold av gjerde	" 1.000,-

kr. 3.800,-
=====

Grensemerking og skilting er utført sommeren 1984 og er ikke tatt med i denne oversikten.

Utgifter i forbindelse med opprettet oppsynsordning er også

holdt utenfor.

De kostnader den vegetasjonsmessige skjøtsel vil medføre vil bli kalkulert senere når grunnlagsdata foreligger.

Den nødvendige faglige assistanse for utarbeiding av denne del av skjøtselplanen er heller ikke kostnadsberegnet.

5. DISPENSASJONER

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller når disse ikke strider mot formålet med fredningen.

Berørte grunneiere vil bli informert om alle dispensasjoner som blir gitt.

Søknad om dispensasjon sendes til

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Fylkeshuset postuttak
Munkegt. 10

7000 TRONDHEIM

5. SKJØTSELPLANENS TIDSRAMME OG GJENNOMFØRING

Skjøtselplanen har gyldighet i 10 år.

De omtalte skjøtseltiltak for etablering, rydding og utarbeidelse av informasjonsmateriell for området skal gjennomføres i løpet av 1984 og 1985.

Etter 10 år vil det være adgang til å forlenge planens gyldighet, eller dersom forholdene i området tilsier det, utarbeide en ny skjøtselplan.

Det kan likevel være aktuelt å utvide skjøtselplanen med nye tiltak før planen utløper, jfr. pkt. 1.12. Alle nye tiltak vil bli sendt på høring til berørte parter før de iverksettes.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ansvaret for at skjøtselplanen gjennomføres. Utgiftene i forbindelse med gjennomføringen dekkes av Miljøverndepartementet. Planens gjennomføring er avhengig av at de nødvendige midler blir stilt til disposisjon.

Skjøtselplan for Gaulosen naturvernområde er godkjent av fylkesmannen i Sør-Trøndelag den 8.11.1984

Esner Moxnes